

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie**

Rzeszów, dnia sierpnia 2009 r.

**Pan
Leszek Kurasz
Prezes Zarządu Spółki z o.o.
Fabryka Maszyn w Leżajsku**

LRZ-4114-09-01/2009
S/09/009

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie przeprowadziła w Fabryka Maszyn w Leżajsku Spółce z o.o. kontrolę w zakresie prawidłowości działań Zarządu związanych z gospodarowaniem jej mieniem w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 marca 2009 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 14 lipca 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi Spółki niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sytuację finansowo-ekonomiczną Spółki w okresie objętym kontrolą. Za rok 2008 oraz I kwartał roku 2009 r. Spółka wykazała dodatni wynik finansowy. Sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2008 r. uzyskało bez zastrzeżeń opinię biegłych rewidentów, o zgodności z zastosowanymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz rzetelności przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej jak też wyniku finansowego. Opinia i raport biegłych rewidentów nie wykazały zagrożeń dla kontynuacji działalności Spółki.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia podjęcie przez powołany z dniem 17 maja 2008 r. Zarząd Spółki działań mających na celu uporządkowanie sytuacji majątkowej Spółki. W szczególności dotyczy to porządkowania gospodarki magazynowej oraz wprowadzania zasad racjonalizacji wydatków. Istotne dla określenia sytuacji Spółki

i podejmowania odpowiednich czynności naprawczych było zlecenie sporządzenia raportu biegłych rewidentów z przeglądu ksiąg rachunkowych za okres styczeń-kwiecień 2008 r.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że na poważne zmniejszenie wyniku finansowego Spółki za rok 2008, stanowiącego 1,38% wyniku finansowego za rok 2007 wpłynęło nie tylko urealnienie po zmianie Zarządu ewidencji księgowej Spółki, w szczególności wyceny aktywów i pasywów, ale także ogólna sytuacja gospodarki. Wobec załamania się rynku betonomieszarek i związanej z tym redukcji przychodów oraz pogorszenia większości wskaźników ekonomicznych Spółki, utrzymanie jej funkcjonowania wymagać będzie dalszych działań, w tym organizacyjnych, w celu poprawy sytuacji finansowej.

W kontroli ustalono, że w marcu 2009 r. Zarząd wykazał niezasadność wniosku o upadłość Spółki. O działaniach poprzedniego Zarządu w osobie Jana Hajduka, wskazujących na możliwość popełnienia przestępstw na szkodę Spółki Zarząd zawiadamiał prokuraturę. Postanowienia prokuratury – o umorzeniu śledztwa oraz o odmowie wszczęcia dochodzenia – zostały przez Zarząd zaskarżone.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia dotychczasową współpracę Spółki z firmą Polska [...] ¹ w zakresie wdrożenia produkcji agregatów prądotwórczych i obudów do agregatów. O ile bowiem zamysł wdrożenia przez Spółkę nowego segmentu produkcji był, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, uzasadniony, to jego przygotowanie i realizacja do czasu kontroli były zdecydowanie niekorzystne dla Spółki. W okresie objętym kontrolą produkcja agregatów ograniczyła się do serii próbnej pięciu sztuk obudów, z których jedną wykorzystano do produkcji agregatu 45 kVA, sprzedanego (bez odbioru i otrzymania płatności do czasu kontroli) w marcu 2009 r. Z kolei poniesione przez Spółkę wydatki na wynagrodzenie dla [...] ² wyniosły już 427 tys. zł brutto, z czego 305 tys. zł wydatkowano bezzasadnie. Podczas kontroli trwały uzgodnienia z [...] ³, dotyczące nowego harmonogramu produkcji seryjnej, która po dziewięciu miesiącach od podpisania umowy o współpracy gospodarczej nie została jeszcze uruchomiona.

W kontroli ustalono, że podstawą współpracy gospodarczej w zakresie produkcji agregatów z [...] ⁴ była zawarta w imieniu Spółki przez Prezesa Zarządu Leszka Kurasza umowa z dnia 24 września 2008 r. Umowę tę poprzedzało porozumienie o przekazaniu wiadomości technicznych z dnia 20 sierpnia 2008 r., którego celem miało być określenie - na

¹ wyłączono przez Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie, na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej, ze względu na tajemnicę przedsiębiorcy

² j.w.

³ j.w.

⁴ j.w.

podstawie przekazanej, przez [...] ⁵ „dokumentacji” - zdolności Spółki do produkcji agregatów.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wobec braku pełnej realizacji postanowień tego porozumienia i nieudokumentowania dokonania wówczas kompleksowej analizy zdolności Spółki do produkcji agregatów, decyzja Zarządu Spółki o podjęciu współpracy z [...] ⁶ została podjęta bez należytego rozeznania, a zatem nierzetelnie.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że – z uwagi na przedmiot umowy o współpracy gospodarczej z [...] ⁷ – zawarcie tej umowy przez Zarząd Spółki, w świetle postanowień umowy Spółki z dnia 4 czerwca 2003 r. nie wymagało zgody Rady Nadzorczej lub Walnego Zgromadzenia. Zgoda tych organów nie była w tym przypadku konieczna w szczególności dlatego, że na podstawie umowy z dnia 24 września 2008 r. nie nastąpiło nabycie składników aktywów trwałych. Ze względu na związek z ówczesnym przedmiotem działalności Spółki, nie można, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, kwestionować ważności umowy z dnia 24 września 2008 r. w świetle przepisu art. 19b ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. *o prywatyzacji i komercjalizacji* (Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.), ze względu na brak zgody rady nadzorczej. Jednakże Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że właściwą kolejnością działań Zarządu, z punktu widzenia celowości i rzetelności, byłoby przedstawienie organowi nadzoru, w celu zasięgnięcia jego opinii, pełnej analizy ekonomicznej, a dopiero potem doprowadzenie do zmiany przedmiotu działalności Spółki i zawarcia umowy o współpracy gospodarczej. Tymczasem rozbieżne analizy ekonomiczne oraz opinie prawne Prezesa Spółki i ówczesnego członka Zarządu, dotyczące tej umowy zostały przedstawione Radzie Nadzorczej dopiero w lutym 2009 r.

W kontroli ustalono, że postanowienia umowy o współpracy gospodarczej z [...] ⁸ z dnia 24 września 2008 r. nie gwarantowały równorzędnego statusu stron, w związku z czym nie były korzystne dla Spółki. W szczególności umowa nie przewidywała zabezpieczenia należytego wykonania przez [...] ⁹, a wysokie kary umowne zostały zastrzeżone wyłącznie na rzecz [...] ¹⁰. Co najważniejsze, w sytuacji rozwiązania umowy (wskutek wypowiedzenia lub odstąpienia) cała dokumentacja dotycząca produkcji agregatów i związane z nią *know-how* podlega zwrotowi do [...] ¹¹, bez prawa jej dalszego wykorzystywania przez Spółkę, i to

⁵ j.w.

⁶ j.w.

⁷ j.w.

⁸ j.w.

⁹ j.w.

¹⁰ j.w.

¹¹ j.w.

pomimo zapłaty wynagrodzenia na rzecz [...] ¹². Nie można uznać za przekonywujące wyjaśnień Prezesa Zarządu, iż interes Spółki zabezpieczają zobowiązanie umowne [...] ¹³ do podjęcia działań w celu uzyskania przez Spółkę zamówień zapewniających zysk przekraczający wartość umowy czy złożone zamówienie.

Na brak odpowiednich gwarancji interesów Spółki w umowie z dnia 24 września 2008 r. wskazuje także przebieg jej realizacji w okresie objętym kontrolą. Wobec zagrożenia zerwania umowy przez [...] ¹⁴, pod pretekstem ujawnienia informacji poufnych, Spółka nie posiadała żadnych zabezpieczeń przed takim działaniem. Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że nadal istnieje zagrożenie, że [...] ¹⁵ może doprowadzić do rozwiązania umowy z dnia 24 września 2008 r., wstrzymania produkcji agregatów przez Spółkę, zachowując otrzymane do tej pory wynagrodzenie. Z punktu widzenia gospodarności i rzetelności zabezpieczeniem interesu Spółki, w szczególności w okresie kryzysu gospodarczego, nie mogą być wyłącznie korzyści, jakie [...] ¹⁶ może osiągnąć z kontynuowania wzajemnej współpracy na podstawie złożonych zamówień. Odnośnie zachowania poufności otrzymanej dokumentacji zwraca uwagę fakt, że nie była ona przekazywana do Spółki protokolarnie, w sposób określony w porozumieniu z dnia 20 sierpnia 2008 r., z wyraźnym oznaczeniem przekazywanych informacji. Wobec powyższego, zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, niezależnie od intencji stron, ochrona poufności tych informacji nie mogła być skutecznie realizowana.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że wątpliwym z punktu widzenia gospodarności i rzetelności było odbieranie dokumentacji produkcyjnej w stanie wymagającym istotnego dopracowania przez pracowników Spółki. Umowa z dnia 24 września 2008 r. określała bowiem, że dokumentacja zostanie przekazana w stanie umożliwiającym wdrożenie produkcji agregatów. Zatem wkład pracowników Spółki w opracowanie tej dokumentacji, jak i analiza prototypów agregatów powinny mieć jedynie charakter uzupełniający i szkoleniowy.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia dokonanie płatności na rzecz [...] ¹⁷ w kwocie 305.000 zł brutto z tytułu realizacji drugiej i trzeciej transzy umowy. Wobec niespełnienia warunków dokonania tej wypłaty określonych umową z dnia 24 września 2008 r. (wyprodukowanie i odbiór odpowiednio 10 i 20 szt. agregatów) było to działanie naruszające zawartą umowę, rażąco niegospodarne i niecelowe. Nie można uznać argumentów Prezesa Zarządu w tej sprawie, dotyczących konieczności zwiększenia zaliczki,

¹² j.w.

¹³ j.w.

¹⁴ j.w.

¹⁵ j.w.

¹⁶ j.w.

¹⁷ j.w.

zapobieżenia w ten sposób zerwaniu umowy przez [...] ¹⁸ czy powstrzymaniu działań ówczesnego Członka Zarządu. Odpowiedzialność za nieprawidłowe wydatkowanie kwoty 305.000 zł ponosi Leszek Kurasz, Prezes Zarządu Spółki, który w szczególności zatwierdził ww. kwotę do wypłaty. Do wypłaty (niedokonanej do czasu kontroli) została zatwierdzona również kolejna faktura [...] ¹⁹ na kwotę 244 tys.zł brutto. Dokonał tego - nierzetelnie wobec niespełnienia warunków umownych - Prezes Zarządu, po niezasadnym stwierdzeniu jej zgodności z umową przez specjalistę.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Prezes Zarządu decydując o dokonaniu bezzasadnej wypłaty na rzecz [...] ²⁰ w kwocie 305.000 zł działał na szkodę Spółki, co wypełnia znamiona czynu określonego w art. 585 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych* (Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.).

W kontroli ustalono również, że szereg czynności określonych umową z dnia 24 września 2008 r. (m. in. opis cyklu produkcyjnego, test wyprodukowanego egzemplarza) nie zostało rzetelnie udokumentowanych. W sytuacji poważnych niejasności, co do przebiegu współpracy z [...] ²¹ trudno kwestionować działania byłego członka Zarządu, zmierzające w związku z poleceniem Rady Nadzorczej do ich wyjaśnienia. Najwyższa Izba Kontroli nie będzie natomiast zajmować stanowiska w sprawie zaistniałego w okresie styczeń - luty 2009 r. konfliktu wewnątrz Zarządu Spółki, tym bardziej, że został on rozwiązany decyzją Rady Nadzorczej o odwołaniu członka Zarządu.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli umowa z dnia 9 września 2008 r. zawarta w imieniu Spółki przez Leszka Kurasza, Prezesa Zarządu, dotycząca otwarcia pakietu walutowych transakcji terminowych *par forward*, jest nieważna w świetle treści art. 19b przywołanej *ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji*. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli dla oceny ważności umowy z dnia 9 września 2008 r. pozostaje bez znaczenia związek tej umowy z umowami ramowymi w zakresie transakcji rynku finansowego z lat 2003 i 2005. Umowa z dnia 9 września 2008 r. nie była związana z przedmiotem działalności spółki określonym w umowie spółki. Nie sposób bowiem wykazać związku przedmiotu tej umowy (6 transakcji terminowych o wartości 100.000 euro każda), czyli operacji finansowych z przedmiotem działalności Spółki – przedsiębiorstwa produkcyjnego. Także wykładnia celowościowa przepisu art. 19b ww. ustawy wskazuje, że chodzi o ograniczenie swobody zarządu spółki w zawieraniu umów nietypowych dla przedmiotu działalności danej spółki, w postaci

¹⁸ j.w.

¹⁹ j.w.

²⁰ j.w.

²¹ j.w.

wymogu uzyskania zgody rady nadzorczej. Pomimo tego, umowa z dnia 9 września 2008 r. została zawarta bez uzyskania takiej zgody Rady Nadzorczej Spółki. Kontrakty *par forward* należą do najbardziej ryzykownych instrumentów finansowych, którymi obrót wymaga profesjonalnego przygotowania. Zatem także z punktu widzenia rzetelności i gospodarności – w sytuacji związanej z ówczesnymi wahaniami kursu euro, która mogła w pewnym stopniu uzasadniać podejmowanie działań o zwiększonym ryzyku – w sprawie tej Zarząd nie powinien działać bez zgody organu nadzoru. Wynik finansowy przedmiotowych sześciu transakcji terminowych zamknął się stratą 232.690 zł, o czym Zarząd poinformował Ministerstwo Skarbu Państwa.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli zawarcie, bez uzyskania zgody Rady Nadzorczej, przez Prezesa Zarządu umowy z dnia 9 września 2008 r., której realizacja przyniosła stratę w kwocie 232.690 zł, wypełnia znamiona czynu określonego w art. 296 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz.U. Nr 88, poz. 533 ze zm.), tj. nieumyślnego wyrządzenia znacznej szkody majątkowej poprzez niedopełnienie obowiązku.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że zawarcie przez poprzedni Zarząd umów leasingowych dotyczących kabiny lakierniczej, szlifierki do wałków oraz tokarki sterowanej numerycznie nie stanowiło naruszenia postanowień umowy spółki dotyczących wymaganych zgód innych organów. Na podstawie tych umów nie doszło bowiem do nabycia (przeniesienia własności) ww. składników majątkowych. Sprzeczne z postanowieniami § 23 ust. 2 pkt 4 umowy spółki było natomiast wystawienie przez byłego Prezesa Jana Hajduka weksli *in blanco* bez zgody Rady Nadzorczej w związku z umowami leasingu dotyczącymi kabiny lakierniczej i szlifierki do wałków. W kontroli ustalono, że inwestycja dotycząca kabiny leasingowej, z powodu niemożliwości jej uruchomienia przyniosła Spółce straty. W związku z tym obecny Prezes złożył zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez swojego poprzednika. Z kolei szlifierka do wałków i tokarka sterowana numerycznie były planowane i są wykorzystywane w Spółce, choć w ograniczonym (50% i 30%) zakresie.

W kontroli ustalono, że działania podejmowane przez poprzedniego prezesa Jana Hajduka w związku z uchwałami, które miały być podejmowane przez niego w imieniu Zarządu w roku 2008 były nierzetelne. W przypadku czterech z siedmiu uchwał poprzedniego Zarządu, w świetle ustaleń kontroli nie można uznać, iż zostały one faktycznie podjęte. Ponadto, uchwała w sprawie zakupu prasy hydraulicznej, którą miał podjąć ówczesny Prezes datowana jest ponad dwa miesiące później niż data dokonania tego zakupu. W porównaniu do

trybu podejmowania uchwał poprzedniego Zarządu, w Spółce nastąpiła znacząca poprawa w tym zakresie.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że Zarząd w osobie Leszka Kurasza dopełnił obowiązku uzyskania zgody Rady Nadzorczej na wystawienie weksli na zabezpieczenie umowy leasingu sprzętu komputerowego o wartości 60 tys. zł oraz zabezpieczenie umowy o kredyt bankowy w kwocie 5 mln zł. Jednocześnie, w świetle umowy spółki, ustanowienie zastawu rejestrowego na zbiorze rzeczy ruchomych (wartość na dzień 30 września 2008 r. 6,14 mln zł) w celu zabezpieczenia ww. umowy kredytowej nie wymagało takiej zgody, ponieważ zastaw rejestrowy nie jest zobowiązaniem warunkowym.

Ustalenia kontroli wskazują zatem, że postanowienia umowy spółki dotyczące uzyskania przez Zarząd zgody pozostałych organów spółki są nieprecyzyjne. Skutkuje to rozbieżnościami interpretacyjnymi oraz sytuacjami w których istotne decyzje Zarządu (np. leasing wysokowartościowych środków trwałych, podjęcie współpracy gospodarczej) formalnie nie wymagają zgody innych organów Spółki.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli w Spółce uległ poprawie, w stosunku do okresu sprzed 17 maja 2008 r. sposób zlecania prac remontowych. Jednakże praktyka w tym zakresie była niejednolita, a stwierdzony w kontroli tryb odbioru prac nie gwarantował prawidłowości ich wykonania. W kontroli ustalono, że działający od 17 maja 2008 r. Zarząd zweryfikował zawyżone o ponad 92 tys. zł kosztorysy wykonawcze za roboty zlecone przez poprzedniego Prezesa. Do zlecania robót remontowych o największej wartości (nawierzchnie, budynek portierni) wprowadzone zostały elementy procedury przetargowej, jednakże wykonawca części remontów (klatki schodowej i korytarzy, magazynu farb i lakierów) nie został wyłoniony w takim trybie. Umowę o roboty budowlane zawarto tylko dla jednego zadania (remont nawierzchni), w pozostałych przypadkach brak było dokumentów dotyczących zlecenia - temu samemu wykonawcy - robót remontowych. Faktury dotyczące robót w zakresie remontu portierni, klatki schodowej i korytarzy oraz magazynu farb i lakierów nie zostały, wbrew instrukcji obiegu dokumentów obowiązującej w Spółce, zatwierdzone pod względem merytorycznym. W przypadku remontu portierni brak było także protokołu odbioru. Podczas weryfikacji ofert na tym zadaniu członkowie komisji nie zweryfikowali, z uwagi na brak wiedzy w tym zakresie, zawyżonych pozycji kosztorysu ofertowego na kwotę 2.988,38 zł netto. Skutkiem tego, jak i braku weryfikacji wykonanych robót było zawyżenie wypłaconego wynagrodzenia dla wykonawcy o kwotę co najmniej 3.645,82 zł brutto (3,45% wartości zadania). W przypadku remontu nawierzchni okoliczności związane ze zmianą

zakresu zadania oraz terminu jego zakończenia i braku podstaw do naliczenia kar umownych nie zostały należycie udokumentowane.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia dokonanie zakupów baterii cyklonów, serwera, leasing sprzętu komputerowego oraz wykupu z leasingu urządzeń: przecinarki sterowanej numerycznie oraz tokarki karuzelowej.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 2 ustawy o NIK wnosi o:

1. podjęcie działań w celu dokonania zmian w umowie o współpracy gospodarczej z dnia 24 września 2008 r. w zakresie zapewniającym należyte zabezpieczenie interesów Spółki,
2. podjęcie działań w celu zagwarantowania uruchomienia produkcji seryjnej agregatów prądotwórczych na warunkach zapewniających Spółce odzyskanie dotychczas poniesionych nakładów oraz osiągnięcie zysku z tej produkcji,
3. przestrzeganie zasad dotyczących zawierania umów niezwiązanych z przedmiotem działalności Spółki,
4. przeprowadzenie weryfikacji nieodebranych robót remontowych i wyegzekwowanie od wykonawcy nadpłaconych kwot,
5. doprecyzowanie i wdrożenie procedur dotyczących zlecania i odbioru robót budowlanych,
6. zapewnienie przestrzegania obowiązku zatwierdzania faktur pod względem merytorycznym,
7. rozważenie możliwości wystąpienia do Zgromadzenia Wspólników o doprecyzowanie postanowień umowy spółki, dotyczących czynności Zarządu wymagających zgody pozostałych organów Spółki.

W terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, Zarządowi Spółki przysługuje prawo zgłoszenia do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Zarządu Spółki przedstawienia, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag

i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.